Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

26 septembrie 2018*

„Trimitere preliminară – Politica comună în materie de azil și de protecție subsidiară – Directiva 2013/32/UE – Articolul 46 – Directiva 2008/115/CE – Articolul 13 – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 18, articolul 19 alineatul (2) și articolul 47 – Dreptul la o cale de atac efectivă – Principiul nereturnării – Decizie de respingere a unei cereri de protecție internațională și de impunere a unei obligații de returnare – Reglementare națională care prevede un al doilea grad de jurisdicție – Efect suspensiv de plin drept limitat la acțiunea în primă instanță”

În cauza C-180/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos), prin decizia din 29 martie 2017, primită de Curte la 7 aprilie 2017, în procedura

X,

Y

împotriva

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz (raportor), președinte de cameră, domnii C. Vajda și E. Juhász, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Y și X, de J. Pieters, advocaat;

– pentru guvernul neerlandez, de J. Langer, de M. K. Bulterman și de M. H. S. Gijzen, în calitate de agenți;

– pentru guvernul belgian, de M. Jacobs, de C. Pochet și de C. Van Lul, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: neerlandeza.

– pentru guvernul estonian, de N. Grünberg, în calitate de agent;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga, de M. Condou-Durande și de G. Wils, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 ianuarie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 46 din Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60) și a articolului 13 din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO 2008, L 348, p. 98) coroborate cu articolul 18, cu articolul 19 alineatul (2) și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între X și Y, pe de o parte, și Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (secretarul de stat pentru securitate și justiție, Țările de Jos), pe de altă parte, în legătură cu respingerea cererilor lor de protecție internațională și cu deciziile de returnare luate în privința lor.

Cadrul juridic

Convenția privind statutul refugiaților

3 Articolul 33 din Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 137, nr. 2545 (1954)], astfel cum a fost completată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, care a intrat în vigoare la rândul său la 4 octombrie 1967, intitulat „Interdicția de expulzare și returnare”, prevede la alineatul (1):

„Niciun stat contractant nu va expulza sau returna în niciun fel un refugiat peste frontierele teritoriilor unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice.”

CEDO

4 Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), prevede la articolul 3, intitulat „Interzicerea torturii”:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

5 Articolul 13 din această convenție are următorul cuprins:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale."

Dreptul Uniunii

Directiva 2013/32

6 Considerentele (12) și (60) ale Directivei 2013/32 au următorul cuprins:

„(12) Obiectivul principal al prezentei directive este de a dezvolta în continuare standarde pentru procedurile din statele membre de acordare și retragere a protecției internaționale, în vederea instituirii unei proceduri comune de azil în Uniune.

[…]

(60) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute de [cartă]."

7 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Domeniul de aplicare", prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică tuturor cererilor de protecție internațională depuse pe teritoriul statelor membre, inclusiv la frontieră, în apele teritoriale sau în zonele de tranzit ale statelor membre, precum și retragerii protecției internaționale."

8 Articolul 46 din directiva menționată, intitulat „Dreptul la o cale de atac efectivă", prevede:

„(1) Statele membre se asigură că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, împotriva:

(a) unei decizii luate cu privire la cererea lor de protecție internațională, inclusiv o decizie:
   (i) de a considera nefondată o cerere cu privire la statutul de refugiat și/sau de protecție subsidiară,

[…]

(3) Pentru a se conforma alineatului (1), statele membre se asigură că o cale de atac efectivă prevede examinarea deplină și *ex nunc* atât a elementelor de fapt, cât și a elementelor de drept, inclusiv, după caz, o examinare a necesităților de protecție internațională în temeiul Directivei 2011/95/UE [a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9)], cel puțin în cazul procedurilor privind căile de atac în fața unei instanțe de fond.

[…]

(5) Fără a aduce atingere alineatului (6), statele membre permit solicitanților să rămână pe teritoriu până la expirarea termenului de prescripție privind exercitarea dreptului lor la o cale de atac efectivă și, în cazul în care acest drept a fost exercitat în termenul respectiv, până la soluționarea căii de atac.

(6) În cazul unei decizii:

(a) de a considera o cerere vădit nefondată în conformitate cu articolul 32 alineatul (2) sau nefondată după examinarea în conformitate cu articolul 31 alineatul (8), cu excepția cazurilor în care respectiva decizie se bazează pe circumstanțele menționate la articolul 31 alineatul (8) litera (h);

(b) de a considera inadmisibilă o cerere în temeiul articolului 33 alineatul (2) litera (a), (b) sau (d);

(c) de a respinge redeschiderea cazului solicitantului, după ce a fost întrerupt în conformitate cu articolul 28 sau

(d) de a nu examina sau de a nu examina integral cererea în temeiul articolului 39,

o instanță judecătorească are competența de a hotărî dacă solicitantul poate rămâne sau nu pe teritoriul statului membru, fie la cererea solicitantului în cauză, fie din proprie inițiativă, în cazul în care decizia luată are drept consecință încetarea dreptului solicitantului de a rămâne în statul membru și când, în asemenea cazuri, dreptul de a rămâne în statul membru până la soluționarea căii de atac nu este prevăzut în legislația internă.

[…]”

Directiva 2008/115

9 Considerentele (2), (4) și (24) ale Directivei 2008/115 au următorul cuprins:

„(2) Consiliul European de la Bruxelles din 4 și 5 noiembrie 2004 a recomandat instituirea unei politici eficiente de îndepărtare și returnare, bazată pe standarde comune, pentru ca persoanele în cauză să fie returnate într-o manieră umană și cu respectarea deplină a drepturilor lor fundamentale și a demnității lor.

[…]

(4) Este necesară stabilirea unor norme clare, transparente și echitabile care să asigure o politică de returnare eficientă, ca element necesar al unei politici bine gestionate în domeniul migrației.

[…]

(24) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale, precum și principiile recunoscute în special de [cartă].”

10 Articolul 2 alineatul (1) din această directivă prevede că aceasta se aplică resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul unui stat membru.

11 Potrivit articolului 3 din directiva menționată:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

4. «decizie de returnare» înseamnă decizia sau orice alt act de natură administrativă sau judiciară prin care șederea unui resortisant al unei țări terțe este stabilită sau declarată ca fiind ilegală și prin care se impune sau se stabilește obligația de returnare;

[…]”

12 Articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2008/115 prevede:

„Deciziile de returnare și, în cazul în care sunt emise, deciziile privind interdicția de intrare și deciziile de îndepărtare se emit în formă scrisă și conțin motivele de fapt și de drept, precum și informații privind căile de atac posibile.

[…]”

13 Articolul 13 din această directivă, intitulat „Căi de atac”, are următorul cuprins:

„(1) Resortisantului în cauză al unei țări terțe i se acordă posibilitatea unei căi de atac efective împotriva deciziilor referitoare la returnare, astfel cum se menționează la articolul 12 alineatul (1), în fața unei autorități judiciare sau administrative competente sau în fața unui organ competent alcătuit din membri imparțiali și care beneficiază de garanții de independență.

(2) Autoritatea sau organul menționate la alineatul (1) dețin competențe în ceea ce privește revizuirea deciziilor referitoare la returnare, astfel cum se menționează la articolul 12 alineatul (1), inclusiv posibilitatea suspendării temporare a executării acestora, cu excepția cazului în care suspendarea este deja aplicabilă în temeiul legislației naționale.

[…]”

Dreptul neerlandez

14 În dreptul neerlandez, acțiunile în primă instanță formulate la rechtbank (tribunal, Țările de Jos) împotriva unei decizii a secretarului de stat pentru securitate și justiție în materie de protecție internațională au un efect suspensiv de plin drept. Deși este posibilă formularea unui apel împotriva unei hotărâri pronunțate de rechtbank (tribunal) prin care este confirmată o decizie prin care se respinge o cerere de protecție internațională și se impune o obligație de returnare, procedura de apel nu are un efect suspensiv de plin drept. Reclamantul poate totuși să solicite voorzieningenrechter (judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii) din cadrul Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos) luarea unor măsuri provizorii pentru a evita în special expulzarea sa în așteptarea terminării procedurii de apel pe fond. Această cerere de măsuri provizorii nu are, în sine, un efect suspensiv de plin drept.

Litigiul principal și întrebările preliminare

15 Lui X și lui Y, resortisanți ruși, le-au fost notificate decizii prin care le este refuzată admiterea cererii lor de protecție internațională și prin care li se impune o obligație de returnare. Întrucât acțiunile formulate la rechtbank Den Haag (Tribunalul din Haga, Țările de Jos) împotriva acestor decizii au fost respinse, aceștia au formulat apel împotriva hotărârilor pronunțate la Raad van State (Consiliul de Stat). În lipsa unui efect suspensiv de plin drept al apelului, aceștia au solicitat instanței de trimitere, prin intermediul unei proceduri de măsuri provizorii, luarea unor măsuri provizorii în așteptarea deciziei pe fond. Această instanță a admis cererea de măsuri provizorii și a decis că X și Y nu puteau fi expulzați înainte de terminarea procedurii de apel pe fond. Ea arată totuși în decizia de trimitere că adoptarea măsurilor provizorii a fost justificată prin necesitatea de a evita ca X și Y să fie expulzați înainte ca Curtea să se fi putut pronunța asupra întrebărilor preliminare și că va examina menținerea acestor măsuri provizorii în funcție de răspunsurile Curții.

16 În aceste condiții, Raad van State (Țările de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 13 din Directiva 2008/115 coroborat cu articolele 4 și 18, precum și cu articolul 19 alineatul (2) și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că dreptul Uniunii impune ca o cale de atac a apelului, în măsura în care este prevăzută de dreptul național în cadrul unei proceduri îndreptate împotriva unei măsuri care conține o decizie de returnare în sensul articolului 3 alineatul (4) din Directiva 2008/115, să aibă un efect suspensiv automat atunci când resortisantul țării terțe susține că executarea deciziei de returnare implică un risc serios de încălcare a principiului nereturnării? Cu alte cuvinte, într-un asemenea caz va trebui să se suspende expulzarea resortisantului țării terțe până la expirarea termenului de introducere a apelului sau, în cazul în care s-a introdus apel, până la soluționarea acestuia, fără să fie necesar ca resortisantul țării terțe să formuleze o cerere separată în acest sens?

2) Articolul 46 din Directiva 2013/32 coroborat cu articolele 4 și 18, precum și cu articolul 19 alineatul (2) și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că dreptul Uniunii impune ca o cale de atac a apelului, în măsura în care este prevăzută de dreptul național în cadrul unei proceduri referitoare la respingerea unei cereri de protecție internațională, să aibă un efect suspensiv automat? Cu alte cuvinte, într-un asemenea caz va trebui să se suspende expulzarea unui solicitant de azil până la expirarea termenului de introducere a apelului sau, în cazul în care s-a introdus apel, până la soluționarea acestuia, fără să fie necesar ca solicitantul de azil să formuleze o cerere separată în acest sens?

3) Pentru a exista un efect suspensiv automat în sensul menționat mai sus, prezintă relevanță aspectul dacă cererea de protecție internațională care a făcut obiectul acțiunii și al apelului a fost respinsă pentru unul dintre motivele prevăzute la articolul 46 alineatul (6) din Directiva 2013/32/UE? Sau se aplică cerința în privința tuturor categoriilor de decizii în materie de azil menționate în această directivă?”

Cu privire la competența Curții

17 Guvernul belgian invocă necompetența Curții pentru a răspunde la întrebările adresate, pentru motivul că obiectul acestora, respectiv instituirea unui apel și decizia de a i se conferi, după caz, un efect suspensiv de plin drept împotriva hotărârilor din primă instanță referitoare la decizii precum cele în discuție în litigiul principal, ar fi doar de competența statelor membre.

18 În această privință, trebuie să se constate că articolul 46 din Directiva 2013/32 și articolul 13 din Directiva 2008/115 conțin dispoziții ce reglementează dreptul la o cale de atac efectivă împotriva deciziilor, precum deciziile care fac obiectul acțiunilor principale, prin care autoritățile competente ale statelor membre refuză admiterea cererilor de protecție internațională și impun solicitanților o obligație de returnare.

19 În ceea ce privește chestiunea dacă instituirea unui apel împotriva hotărârilor din primă instanță referitoare la asemenea decizii și decizia de a i se conferi acestei căi de atac, după caz, un efect suspensiv de plin drept este doar de competența statelor membre, ea este legată în mod indisociabil de răspunsurile care trebuie date la întrebările adresate, acestea privind tocmai întinderea dreptului la o cale de atac prevăzut la articolul 46 din Directiva 2013/32 și la articolul 13 din Directiva 2008/115 coroborate cu garanțiile prevăzute la articolul 18, la articolul 19 alineatul (2) și la articolul 47 din cartă. În aceste condiții, Curtea este competentă să răspundă la aceste întrebări (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2017, X și X, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, punctul 37 și jurisprudența citată).

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

20 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări formulate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 46 din Directiva 2013/32 și articolul 13 din Directiva 2008/115 coroborate cu articolul 18 și cu articolul 19 alineatul (2), precum și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care, deși prevede un apel împotriva unei hotărâri de primă instanță care confirmă o decizie prin care se respinge o cerere de protecție internațională și se impune o obligație de returnare, nu îi conferă acestei căi de atac un efect suspensiv de plin drept, chiar dacă persoana interesată invocă un risc serios de încălcare a principiului nereturnării.

21 Conform articolului 46 alineatul (1) din Directiva 2013/32, statele membre se asigură că solicitanții dispun de un drept la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe împotriva în special a deciziei de respingere a cererii lor de protecție internațională. Potrivit textului articolului 46 alineatul (3) din această directivă, pentru a se conforma acestui drept, statele membre se asigură că o cale de atac efectivă prevede examinarea deplină și *ex nunc* atât a elementelor de fapt, cât și a elementelor de drept, inclusiv, după caz, o examinare a necesităților de protecție internațională în temeiul Directivei 2011/95, cel puțin în cazul procedurilor privind căile de atac în fața unei instanțe de fond. Conform dispozițiilor articolului 46 alineatul (5) din Directiva 2013/32, fără a aduce atingere cazurilor prevăzute la alineatul (6) al acestui articol, statele membre trebuie să autorizeze solicitanții să rămână pe teritoriu până la expirarea termenului de prescripție privind exercitarea dreptului lor la o cale de atac efectivă și, în cazul în care acest drept a fost exercitat în termenul respectiv, până la soluționarea căii de atac.

22 Potrivit articolului 13 alineatul (1) din Directiva 2008/115 coroborat cu articolul 12 alineatul (1) din aceasta, resortisantul în cauză al unei țări terțe dispune de o cale de atac efectivă pentru a ataca o decizie de returnare în privința sa în fața unei autorități judiciare sau administrative competente sau în fața unui organ competent alcătuit din membri imparțiali și care beneficiază de garanții de independență.

23 Astfel, deși dispozițiile Directivelor 2013/32 și 2008/115 impun statelor membre să prevadă un drept la o cale de atac efectivă împotriva deciziilor de respingere a unei cereri de protecție internațională și împotriva deciziilor de returnare, niciuna dintre aceste dispoziții nu prevede ca statele membre să acorde solicitanților de protecție internațională, a căror acțiune împotriva deciziei de respingere a cererii lor și împotriva deciziei de returnare a fost respinsă în primă instanță, dreptul de a formula apel și nici, cu atât mai mult, ca exercitarea unui asemenea drept să fie însoțit de un efect suspensiv de plin drept.

24 Asemenea cerințe nu pot fi deduse nici din economia și din finalitatea acestor directive. Astfel, obiectivul directivelor menționate constă, după cum reiese din considerentul (12) al Directivei 2013/32, în principal în dezvoltarea în continuare a unor standarde pentru procedurile din statele membre de acordare și de retragere a protecției internaționale în vederea instituirii unei proceduri comune de azil în Uniune, precum și, respectiv, în conformitate cu considerentele (2) și (4) ale Directivei 2008/115, în instituirea unei politici eficiente de îndepărtare și de returnare, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale și a demnității persoanelor în cauză (a se vedea, în ceea ce privește Directiva 2008/115, Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 48 și jurisprudența citată). În schimb, din considerentele directivelor menționate nu reiese nicidecum că acestea urmăresc să oblige statele membre să instituie un al doilea grad de jurisdicție.

25 În plus, în ceea ce privește Directiva 2013/32, obligația de efectivitate a căii de atac se referă în mod expres, astfel cum reiese din articolul 46 alineatul (3) din această directivă, la „proceduril[e] privind căile de atac în fața unei instanțe de fond”. Întrucât această obligație necesită examinarea deplină și *ex*

nunc atât a elementelor de fapt, cât și a elementelor de drept, ea vizează doar desfășurarea procedurii jurisdicționale în primă instanță. Prin urmare, având în vedere obiectivul acestei directive, obligația menționată nu poate fi interpretată în sensul că obligă statele membre să instituie un al doilea grad de jurisdicție și nici să prevadă o concepție determinată de desfășurare a acestuia.

26 Astfel, chiar dacă, după cum confirmă expresia „cel puțin" care figurează la articolul 46 alineatul (3) din Directiva 2013/32 în ceea ce privește deciziile de respingere a unei cereri de protecție internațională, dreptul Uniunii nu se opune prevederii de către un stat membru a unui al doilea grad de jurisdicție în vederea examinării căilor de atac formulate împotriva deciziilor de respingere a unei cereri de protecție internațională și a deciziilor de returnare, Directivele 2013/32 și 2008/115 nu conțin nicio normă referitoare la instituirea și la organizarea unui asemenea grad de jurisdicție. În special, după cum arată avocatul general la punctul 41 din concluziile sale, nici din termenii, nici din economia sau din finalitatea acestor directive nu rezultă că, atunci când un stat membru prevede un al doilea grad de jurisdicție împotriva unor asemenea decizii, procedura de apel pe care o instituie trebuie să confere în mod necesar căii de atac formulate de solicitant un efect suspensiv de plin drept.

27 În aceste condiții, este necesar să se sublinieze că interpretarea Directivei 2008/115, ca și a Directivei 2013/32, trebuie efectuată, după cum rezultă din considerentul (24) al celei dintâi și din considerentul (60) al celei de a doua, cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute în special de cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 51).

28 În această privință, reiese din jurisprudența constantă a Curții că în cazul în care un stat membru decide să returneze un solicitant de protecție internațională către o țară în care există motive serioase de a crede că ar fi supus unui risc real de tratamente contrare articolului 18 din cartă coroborat cu articolul 33 din Convenția privind statutul refugiaților, astfel cum a fost completată prin protocolul referitor la aceasta, sau articolului 19 alineatul (2) din cartă, dreptul la protecție jurisdicțională efectivă prevăzut la articolul 47 din aceasta impune ca solicitantul respectiv să dispună de o cale de atac suspensivă de plin drept împotriva executării măsurii care permite returnarea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 54 și jurisprudența citată).

29 Curtea a precizat de asemenea că în ceea ce privește o decizie de returnare și o eventuală decizie de îndepărtare, protecția inerentă dreptului la o cale de atac efectivă, precum și principiului nereturnării trebuie să fie asigurată recunoscându-i-se solicitantului de protecție internațională un drept la o cale de atac efectivă, suspensivă de plin drept, cel puțin în fața unei instanțe judecătorești. În plus, revine statelor membre atribuția să asigure deplina eficacitate a căii de atac împotriva deciziei prin care se respinge cererea de protecție internațională, prin suspendarea tuturor efectelor deciziei de returnare în termenul stabilit pentru introducerea căii de atac și, în cazul în care se introduce o asemenea cale de atac, până la soluționarea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctele 56, 58 și 61 și jurisprudența citată, precum și Ordonanța din 5 iulie 2018, C și alții, C-269/18 PPU, EU:C:2018:544, punctul 50).

30 În aceste condiții, din jurisprudența Curții reiese că, la fel ca articolul 46 din Directiva 2013/32 și ca articolul 13 din Directiva 2008/115, articolul 47 din cartă coroborat cu garanțiile cuprinse la articolul 18 și la articolul 19 alineatul (2) din aceasta nu impune existența unui dublu grad de jurisdicție. Este necesar, astfel, doar să existe o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iulie 2011, Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 69, și Hotărârea din 19 iunie 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, punctul 57).

31 În această privință, trebuie să se amintească de asemenea că, în măsura în care carta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, articolul 52 alineatul (3) din cartă este destinat să asigure coerența necesară între drepturile cuprinse în cartă și drepturile corespunzătoare garantate prin CEDO, fără a aduce atingere autonomiei dreptului Uniunii și a Curții de Justiție a Uniunii Europene (a

se vedea în acest sens Hotărârea din 15 februarie 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctul 47, precum și Hotărârea din 14 septembrie 2017, K., C-18/16, EU:C:2017:680, punctul 50 și jurisprudența citată). Potrivit explicațiilor aferente articolului 47 din cartă, primul paragraf al acestui articol se întemeiază pe articolul 13 din CEDO. Prin urmare, Curtea trebuie să aibă în vedere că interpretarea pe care o dă articolului 47 primul paragraf din cartă asigură un nivel de protecție care nu încalcă nivelul garantat la articolul 13 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (a se vedea prin analogie Hotărârea din 15 februarie 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctul 77, și Hotărârea din 20 martie 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, punctul 62).

32 Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, chiar în privința unei critici întemeiate pe faptul că expulzarea persoanei interesate o va expune unui risc real de a suferi un tratament contrar articolului 3 din CEDO, articolul 13 din aceasta nu impune Înaltelor Părți Contractante să instituie un dublu grad de jurisdicție, nici să confere, după caz, unei proceduri de apel un efect suspensiv de plin drept (a se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 5 iulie 2016, A.M. împotriva Țărilor de Jos, CE:ECHR:2016:0705JUD002909409, punctul 70).

33 Rezultă că protecția conferită prin articolul 46 din Directiva 2013/32 și prin articolul 13 din Directiva 2008/115 coroborate cu articolul 18 și cu articolul 19 alineatul (2), precum și cu articolul 47 din cartă unui solicitant de protecție internațională împotriva unei decizii prin care i se respinge cererea și i se impune o obligație de returnare se limitează la existența unei căi de atac jurisdicționale.

34 În această privință, trebuie să se precizeze că instituirea unui al doilea grad de jurisdicție împotriva deciziilor de respingere a unei cereri de protecție internațională și împotriva deciziilor de returnare, precum și decizia de a i se conferi eventual un efect suspensiv de plin drept constituie, în mod contrar argumentului pe care îl invocă guvernul belgian, expus la punctul 17 din prezenta hotărâre, modalități procedurale care pun în aplicare dreptul la o cale de atac efectivă împotriva unor asemenea decizii, prevăzut la articolul 46 din Directiva 2013/32 și la articolul 13 din Directiva 2008/115. Deși asemenea modalități procedurale sunt reglementate de ordinea juridică internă a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă, Curtea a subliniat că ele trebuie să respecte principiile echivalenței și efectivității (a se vedea prin analogie Hotărârea din 17 iulie 2014, Sánchez Morcillo și Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punctele 31, 36 și 50 și jurisprudența citată, precum și Ordonanța din 16 iulie 2015, Sánchez Morcillo și Abril García, C-539/14, EU:C:2015:508, punctul 33).

35 Într-adevăr, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite particularilor de dreptul Uniunii nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile acțiunilor similare de drept intern (principiul echivalenței) și nici să fie concepute astfel încât să facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, Kone și alții, C-557/12, EU:C:2014:1317, punctul 25, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punctul 27 și jurisprudența citată).

36 Respectarea cerințelor care decurg din principiile echivalenței și efectivității trebuie analizată ținând seama de locul pe care îl ocupă normele în cauză în ansamblul procedurii, de desfășurarea respectivei proceduri și de particularitățile acestor norme în fața diferitor instanțe naționale (Hotărârea din 1 decembrie 1998, Levez, C-326/96, EU:C:1998:577, punctul 44, și Hotărârea din 27 iunie 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punctul 38, precum și jurisprudența citată).

37 În ceea ce privește principiul echivalenței, din jurisprudența Curții reiese că respectarea acestuia impune un tratament egal al acțiunilor întemeiate pe o încălcare a dreptului național și al celor, similare, întemeiate pe o încălcare a dreptului Uniunii, iar nu echivalența normelor procedurale naționale aplicabile unor litigii de natură diferită (Hotărârea din 6 octombrie 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punctul 34 și jurisprudența citată).

38 Astfel, trebuie, pe de o parte, să se identifice procedurile sau acțiunile comparabile și, pe de altă parte, să se determine dacă acțiunile întemeiate pe dreptul național sunt tratate într-un mod mai favorabil decât acțiunile care au legătură cu protecția drepturilor conferite particularilor de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2015, Baczó și Viznyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, punctul 45, precum și Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Dimos Zagoriou, C-217/16, EU:C:2017:841, punctul 19).

39 În ceea ce privește caracterul comparabil al acțiunilor, este de competența instanței naționale, care cunoaște direct modalitățile procedurale aplicabile, să verifice similitudinea acțiunilor respective din punctul de vedere al obiectului, al cauzei și al elementelor lor esențiale (Hotărârea din 27 iunie 2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punctul 39, și Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Dimos Zagoriou, C-217/16, EU:C:2017:841, punctul 20).

40 În ceea ce privește tratamentul similar al acțiunilor, trebuie amintit că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională care privește acțiunile întemeiate pe dreptul Uniunii este mai puțin favorabilă decât cele referitoare la acțiuni similare de natură internă trebuie analizat de instanța națională ținând seama de locul pe care normele respective îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de desfășurarea procedurii menționate și de particularitățile acestor norme în fața diferitor instanțe naționale (a se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Dimos Zagoriou, C-217/16, EU:C:2017:841, punctul 21).

41 În speță, instanța de trimitere menționează în decizia sa de trimitere că în anumite domenii ale dreptului administrativ, altele decât domeniul protecției internaționale, dreptul neerlandez conferă apelurilor un efect suspensiv de plin drept. Într-o asemenea situație, trebuie să se arate că niciuna dintre părțile care au prezentat observații Curții nu a exprimat îndoieli cu privire la respectarea principiului echivalenței de către reglementarea națională în discuție în litigiul principal. În orice caz, dosarul de care dispune Curtea nu conține niciun element care să permită să se aprecieze dacă apelurile formulate în aceste domenii sunt comparabile, din punctul de vedere al obiectului, al cauzei și al elementelor lor esențiale, cu cel în discuție în litigiul principal, nici să se examineze dacă primele apeluri trebuie să fie considerate ca fiind mai puțin favorabile decât al doilea, cu luarea în considerare a elementelor menționate la punctul 40 din prezenta hotărâre.

42 În aceste condiții, instanței de trimitere îi revine sarcina să verifice respectarea principiului echivalenței, cu luarea în considerare a elementelor menționate la punctele 36-41 din prezenta hotărâre (a se vedea prin analogie Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Dimos Zagoriou, C-217/16, EU:C:2017:841, punctul 24).

43 În ceea ce privește principiul efectivității, trebuie să se considere că, în speță, acesta nu cuprinde cerințe care le depășesc pe cele care decurg din drepturile fundamentale, în special dreptul la protecție jurisdicțională efectivă, garantate de cartă. Or, din moment ce, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 30 din prezenta hotărâre, articolul 47 din cartă coroborat cu garanțiile cuprinse la articolul 18 și la articolul 19 alineatul (2) din aceasta impune doar ca un solicitant de protecție internațională căruia i s-a opus o decizie de respingere a cererii sale și în privința căruia a fost adoptată o decizie de returnare să poată să își exercite drepturile în mod efectiv în fața unei instanțe judecătorești, unica împrejurare că un grad de jurisdicție suplimentar, prevăzut de dreptul național, nu are un efect suspensiv de plin drept nu permite să se considere că principiul efectivității a fost încălcat.

44 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare adresate că articolul 46 din Directiva 2013/32 și articolul 13 din Directiva 2008/115 coroborate cu articolul 18 și cu articolul 19 alineatul (2), precum și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care, deși prevede un apel împotriva unei hotărâri de primă instanță care confirmă o decizie prin care se respinge o cerere de protecție internațională și se impune o obligație de returnare, nu îi conferă acestei căi de atac un efect suspensiv de plin drept, chiar dacă persoana interesată invocă un risc serios de încălcare a principiului nereturnării.

Cu privire la a treia întrebare

45 Având în vedere răspunsul dat la prima și la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

46 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 46 din Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale și articolul 13 din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală coroborate cu articolul 18 și cu articolul 19 alineatul (2), precum și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări naționale care, deși prevede un apel împotriva unei hotărâri de primă instanță care confirmă o decizie prin care se respinge o cerere de protecție internațională și se impune o obligație de returnare, nu îi conferă acestei căi de atac un efect suspensiv de plin drept, chiar dacă persoana interesată invocă un risc serios de încălcare a principiului nereturnării.

Semnături